

Abstrakt

Předkládaná práce pojednává o mayském vnímání lidí, ostatních bytostí světa a vztahů mezi nimi, vyjádřených obětní praxí. Po etnografické stránce vychází z půlročního terénního výzkumu v Guatemale, v teoretické rovině pak z inspirací tzv. ontologického obratu a fenomenologické antropologie, zvláště pak z jejich společného zájmu o antropologii přírody. K hlavním cílům této práce patří zodpovězení otázek, týkajících se jednak imanentní anebo transcendentní povahy mayských božstev, jednak altruistického anebo sobeckého charakteru mayské oběti.

Součástí disertace jsou čtyři případové studie, věnující se vybraným tématům etnologie mayské kultury, které spojuje fenomén oběti. Jsou jimi: úvod do kosmologie s důrazem na obětní vztahovost lidí, božstev, zvířat a přírody obecně; organizace náboženských specialistů a problematika obětní rozhazovacího rituálu; poutní a obětní rituál ve spojitosti s nativním pojetím hor; a poutnictví do Esquipulas, nejvýznamnějšího poutního místa Střední Ameriky.

Záměrem této práce je zasadit mayskou směnu do kosmologie, pracující s rysy analogičnosti, komplementárnosti a cykličnosti, v níž se význam stejně jako účinnost oběti vyjevuje v kontextu zkušenosti nejen se sociálním, ale i s přírodním světem každodenního života. Oběť je pak vztažena k momentům času a nejistoty, resp. současnosti a soubytí se světem; její účinnost je výrazem existenciálního principu mutuální směny a cyklické proměny, jenž je v takovém světě implicitně přítomen.

Práce se tak vymezuje vůči reprezentativismu – ať už v podobě sociologismu anebo kulturalismu. Vzdálena od sociálního a kulturního redukcionismu, pokouší se představit mayská božstva jako živoucí bytosti a mayské obřady jako žité jednání; předvádí mayskou kosmologii a rituál v takovém světle, v němž lidské i mimolidské bytosti nejsou ani jen prostými objekty sociální dominance, ani jen pouhými loutkami kulturních vzorců, nýbrž aktivními hráči v poli vztahovostí bytostí světa, participujících na jeho chodu.

Klíčová slova – Mayové; Guatemala; oběť; dar; poutnictví; kosmologie a rituál; příroda a kultura; ontologický obrat; fenomenologická antropologie